

ETT NYHETSREVISOR OM LOKAL OCH REGIONAL SJÄLVSTYRELSE • MAJ 2006

SjälvstyrelseNytt Nr 2

Tydliga roller underlättar samarbetet

► Hur samarbetet mellan kommunerna och regionen fungerar har identifierats som en framgångsfaktor för såväl Region Skåne som Västra Götalandsregionen. SjälvstyrelseNytt har talat med två erfarna kommunstyrelseordföranden i Skåne om samspelet region-kommun.

Hur fungerar samarbetet med Region Skåne sett från en kommuns horisont?

– Mycket bra, samarbetet har ökat kraftigt jämfört med länsstyrelsetiden. De regionala frågorna blir mer levande när de diskuteras i regionfullmäktige. Även om det fanns motstånd tidigare så är det ingen som vill att Region Skåne ska försvinna. Det råder samsyn kring utvecklingen, säger Kerstin Fredriksson, socialdemokratisk kommunstyrelseordförande i Burlövs kommun.

– Jag tycker att det fungerar bra, med viss variation. Skånnetrafiken fungerar utomordentligt bra, liksom planerings- och miljöfrågor. Kontakterna med hälso- och sjukvårdsdelen har efterhand blivit bättre. Delar av regionala utvecklingsområdet har vi som kommun ganska lite kontakt med, framhåller Thomas Håkansson, moderat kommunstyrelseordförande i Lomma.

Ett uttryck som ofta används i Skåne är "kommunernas region". Stämmer det?

– Ja, det tycker jag faktiskt. Vi känner större delaktighet. Förr levde landstinget i sin värld, vi i vår. I dag finns många exempel på projekt där kommunerna och Region Skåne gör gemensam sak, till exempel bredbandsutbyggnaden i det samägda bolaget SkåNet AB, fortsätter Kerstin Fredriksson.

– Jag tycker inte att det är en bra benämning om det leder till slutsatsen att Region Skåne ligger en nivå över kommunerna. Jag ser regionen som en kommun med Skåne som yta, inte som något överordnat. Av den anledningen ser jag inte regionerna som en tredje nivå; i den mån

Kerstin Fredriksson och Thomas Håkansson.

vi ska tala om tre nivåer är de väl EU, staten samt kommun, landsting och regioner, menar Thomas Håkansson.

Inom vilka områden skulle regionen kunna spela en större roll i framtiden?

– Det finns frågor som regionen kan ta över från länsstyrelsen. Det positionspapper som Region Skåne har tagit fram är ett starkt stöd för självstyrelsen. Det handlar om infrastruktur, men även arbetsmarknads- och näringslivsfrågor samt kultur och miljö, menar Kerstin Fredriksson.

– Jag tycker att regionen bör ta ett helhetsansvar för arbetsmarknadspolitiken, inklusive de uppgifter som ligger på Länsarbetsnämnden och kommunernas försörjningsstöd. Då skulle vi slippa det Svarte-Petterspelt som bedrivs idag. Däremot är jag osäker på vilken roll regionen bör spela inom sjukvården, säger Thomas Håkansson och tillägger: Andra möjliga områden för regionen är gymnasieskolan, som bör kopplas till behoven på arbetsmarknaden och till den högre utbildningen, samt ansvaret för

färdtjänsten som ligger nära kollektivtrafiken.

Är samverkansorgan en möjlig framtida lösning?

– Det beror på hur man lägger upp det, men jag tror att nuvarande lösning är bäst. Det ger styrka till exempel för samarbete över Öresund, utan regionen hade integrationsarbetet försvärats. Se på vad Skånnetrafiken åstadkommit, avslutar Kerstin Fredriksson.

– Man måste ha en tydlig aktör med beskattningsrätt, då är Region Skåne-modellen den bästa. Länsstyrelsens roll kan renodlas till det statliga samordnings- och tillsynsansvaret. Jag tycker att regioner är ändamålsenliga, men vi ska inte tvinga på dem på hela landet. Jag är därför varm anhängare av en asymmetrisk lösning, där det är upp till varje region att besluta hur förutsättningarna ska tas tillvara på bästa sätt, betonar Thomas Håkansson.

Region Skånes positionspapper hittar du på www.skane.se/regionalsjlvstyrelse

Läsarnas val

Du håller nu det sjätte numret av SjälvstyrelseNytt i din hand. I det första numret 2005 presenterade vi nyhetsbrevets syfte; att stimulera till diskussion om kommunal och regional självstyrelse, samt att följa Ansvarskommitténs arbete. Att SjälvstyrelseNytt fyller en funktion vittnar redan de mail vi har fått från personer som vill bli uppsatta på sändlistan om. Men nu kan vi även på ett mer vetenskapligt sätt belägga att nyhetsbrevet läses och uppskattas.

TNS Gallup har intervjuat närmare 400 av nyhetsbrevets läsare. Glädjande nog var SjälvstyrelseNytt en av de publikationer som uppmärksammades och blev ihågkommen, vilket är bra betyg mot bakgrund av det informationsflöde som når målgruppen. Sex av tio erinrade sig ha sett nyhetsbrevet. Av dem som uppmärksammat och läste en eller flera artiklar bedömde åtta av tio att infor-

mationen kunde vara användbar i arbetet.

Vi är tacksamma för att ni läsare tog er tid att svara på frågorna. Det har bidragit med flera värdefulla synpunkter, till exempel att vi bör belysa vilka beslut som kan föras från statlig till lokal och regional nivå. I detta nummer diskuterar två av Skånes mest erfarna kommunalråd hur regionförsöket kan utvidgas. En annan kommentar är att texterna kan kortas. Det är en balansgång mellan översikt och djup, två perspektiv som kan vara svåra att kombinera. Vi försöker emellertid att ha både och i SjälvstyrelseNytt – så även i detta nummer.

I enkäten ingick även frågor om samhällets organisation. Vi kommer med start i detta nummer att presentera resultaten: Riksdagsledamöter tror att EU och den regionala nivån kommer att få ökad makt. Att EU vinner inflytande är en känd trend, däremot överraskade tron på den

regionala nivå positivt. Den kommunala nivån tros spela samma roll om tio år. Kanske är det ett tecken på att synen på självstyrelsen har svängt?

Fotograf: Lars Oveson

Foto: Kommunförbundet Skåne

Monika Yngvesson

Monika Yngvesson, Utvecklingsdirektör,
Region Skåne

Stig Ålund

Stig Ålund, Förbundsdirektör,
Kommunförbundet Skåne

Regional utveckling hand i hand med sjukvården

► I debatten diskuteras ofta regional utveckling och sjukvård som två separata områden, trots att det finns många kopplingar. I en nyligen publicerad rapport undersöker det nordiska analysföretaget ECON Analyse vilka fördelar som finns med ett samlat grepp.

– Vi tyckte att det var intressant att titta närmare på vilka skäl som finns för att hantera regional utveckling och sjukvård inom samma organisation. Det anknuter naturligtvis också till den övergripande frågeställningen om vilka uppgifter som ska vara regionala och vilka som ska vara kommunala eller nationella, säger Leif Jakobsen, en av rapportförfattarna

Hälso- och sjukvården har stor betydelse för den regionala utvecklingen. I Skåne arbetar 14 procent av den samlade arbetsstyrkan direkt inom hälso- och sjukvården. Räkna man med hela det samlade biotech-klustret omfattas en sjättedel av arbetskraften. Region Skåne köpte varor och tjänster till sjukvårdssektorn för totalt 7,7 miljarder kronor 2004 och hade en total omsättning på över 20 miljarder. Förändringar får stor effekt på den regionala ekonomin. Hälso- och sjukvården är

också en motor för tillväxten genom forskning och utveckling.

– Det är på den regionala nivån som man bäst kan utveckla förutsättningarna för innovation och tillväxt. För att skapa förutsättningar för tillväxt krävs ett brett samspel mellan offentlig sektor, privat näringsliv, forskningsinstitutioner och kapitalförsörjningsinstanser. Där har regionen en tydlig roll, det märks inte minst i Skåne, säger Leif Jakobsen.

Rapporten finns att hämta i sin helhet på www.skane.se

Ny politik i regionfrågan

► Skänemoderaterna driver på för att få partiledningen att acceptera självstyrelsen. I Västra Götaland omprövar moderaterna sitt motstånd mot regionen. Sannolikt leder det till en omprövning av politiken där asymmetrin är en tänkbar kompromisslösning.

Enligt medlemsbladet Blå Skåne arbetar en grupp skånska moderater nu med att konkretisera den regionala självstyrelsen. Arbetet, som inte är avslutat, redovisades för partiets ledamöter i KU när de besökte Skåne i december för att diskutera Ansvarskommitténs arbete.

Även i Västra Götaland pågår en omprövning. Moderaterna i Göteborg beslöt vid sin stämma att acceptera regiontanken. Jan Hallberg, moderat oppositionsråd i Göteborg, betonade i Dagens Samhälle: "Det vore fel att utesluta regionen som modell för samverkan kring infrastruktur- och tillväxtfrågor, men även miljö och utbildning."

Moderaterna släpper emellertid inte kravet på en statlig lösning för sjukvården: "Vi måste hålla isär sjukvård sjukvård och utvecklingsfrågor, de har helt olika geografisk logik", säger moderat KU-ledamoten Göran Lennmarker.

Ett starkt Sverige byggs av starka regioner

► Sveriges regionala indelning var tema för ett seminarium som Sydsvenska Industri- och Handelskammaren arrangerade tillsammans med Region Skåne för att diskutera hur man skapar goda förutsättningar för tillväxt och regional konkurrenskraft.

Göran Hallin från Eurofutures redogjorde för företagets konsultuppdrag att föreslå ny regionindelning: – Det är människor som gör skillnaden, system kan främja eller hindra, konstaterade Göran Hallin och tillade: – Dagens regionindelning är hämtad från den tid då det var möjligt att resa inom länet med häst.

Carl Cederschiöld, moderat och leda-

Att regionerna har en framtid var panelen enig om – frågan är bara när och hur. Det kommer att ta lång tid innan en ny struktur är på plats.

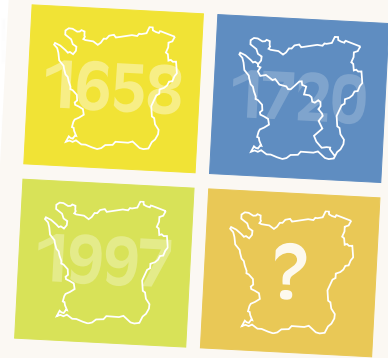
mot i Ansvarskommittén, framhöll att regionerna har blivit viktigare till följd av globaliseringen och regionförstoring.

– Funktionella storstadsregioner är tillväxtens hemvist. Vi måste acceptera asymmetri eftersom Sverige ser olika ut och kan vara olika, framhöll Carl Cederschiöld.

Peter J Olsson, ledarskribent på Kvällsposten, höll med: – Termstaten i Stockholm passar inte i Skåne eller Norrbotten. Det finns ingen motsättning mellan regionalisering och effektivitet – tvärtom är regionalisering ett sätt att dels se till att landet kan styras bättre där det behövs, dels att varje del styrs utifrån sina förutsättningar och lokala folkvilja.

Christine Axelsson, ordförande i Regionala utvecklingsnämnden i Region Skåne, presenterade Region Skånes positionspapper, med krav på ökat regional inflytande över infrastruktur, arbetsmarknad, utbildning och forskning, kultur, näringslivsfrågor samt folkhälsa och sjukvård. Det är exempel på frågor med regional logik.

– Ett starkt Sverige byggs av starka regioner. Alla regioner kan prestera bättre med effektiv utvecklingspolitik. De områden som har regional logik skulle vinna såväl i effektivitets- som i demokratiperspektiv på att hanteras av självstyrelseorganen, konstaterade Christine Axelsson.

Nya gränser Skåne

Lennart Nilsson (red)

Skåneundersökningen klar

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomförde under hösten 2004 en undersökning med 6 000 slumpmässigt utvalda individer i åldrarna 15 till 85 år i Skåne. De fick svara på frågor bland annat om vad de kände till om Region Skånes verksamhet och vad de tyckte om samhällsservice i allmänhet. Resultatet från denna undersökning har nu sammanställts i en bok som heter Nya gränser – Skåne.

Nya gränser – Skåne, finns nu att beställa. Kontakta SOM-institutet på info@som.gu.se

► Den som nu vill avskaffa länen eller minska deras antal måste vara medveten om att alternativen innebär en stark maktförskjutning till centrala myndigheter och ett avskaffande av den närhet till medborgarna och regionerna som staten haft sedan 1600-talet.

Anders Björck, landshövding i Uppsala län, på DN Debatt den 8 februari

► Själv kan jag inte låta bli att fundera över länsstyrelsers framtida roll. Den som följt den lätt absurda situationen i Stockholm kan konstatera att Länsstyrelsen är emot förbifart Stockholm. För mig känns det lite konstigt, eftersom jag sitter i Länsstyrelsen och är stark

anhängare till ett byggande av förbifarten. Jag vet dessutom den helt överväldigande majoriteten i Länsstyrelsen delar min uppfattning. Ändå är Länsstyrelsen emot. Konstigt eller hur?

Landstingspolitikern (s) Dag Larssons blogg, februari

► Regionalt beslutade åtgärder medför större framgångsmöjligheter än att fokusera på en abstrakt likformighet i Sverige, som förutsätter att ett fåtal rikspolitiker fattar besluten. Ofta förespråkas denna centralisering av samma politiker som i andra sammanhang hyser tilltro till betydelsen av nyföretagande och ansvarskännande medborgare.

Erling Green, Docent vid Ekonomihögskolan, Lund, i Kvällsposten 16 februari

► Tillkomsten av Skåne- och Västra Götalandsregionerna har medfört en kraftfull regional utveckling där. Men frågan är om dessa experiment kan utsträckas till andra regioner där förutsättningarna inte är lika goda, till exempel i fråga om befolkningsunderlag. Det kanske mer handlar om att regionerna måste samarbeta med stat och kommun än att de ska ha ett självständigt ansvar.

Mats Svegfors, ordförande i Ansvarskommittén, uttalar sig i Riksdag & Departement

EU och regionerna stärker sin makt

► EU och regionerna kommer att vinna inflytande under den närmaste tioårsperioden, åtminstone om man frågar de svenska riksdagsledamöterna. Närmare fyra av tio svarar att riksdag och regering är de institutioner som kommer att förlora mest makt. Men få tror att Ansvarskommittén eller Författningsutredningen kommer att leda till omvälvande förändringar.

Det svenska politiska systemet befinner sig i ett skede av förändringar. Det svenska EU-inträdet, som nu ligger 11 år tillbaka i tiden, är ett av flera motiv till de två parlamentariska utredningar som är tillsatta – Ansvarskommittén och Författningsutredningen. Mot bakgrund av förändringarna under den gångna tioårsperioden och utredningarnas potential att föreslå ändringar i samhällsorganisationen, är det intressant att försöka blicka in i framtiden.

SjälvstyrelseNytt lät TNS Gallup fråga samtliga riksdagsledamöter vilka politiska nivåer som de tror kommer att vinna respektive förlora makt under de kommande tio åren, samt vilken effekt Ansvarskommitténs förslag i praktiken

kommer att ha på samhällsorganisationen. 93 ledamöter har besvarat enkäten, som genomfördes i februari månad 2006.

Bilden är inte entydig: De politiska nivåer som främst antas stärka sina befogenheter och makt är landsting och regioner (36%) samt EU (27%). De institutioner som väntas förlora mest i makt och inflytande är riksdag och regering (37%) samt landsting och regioner (27%).

Men det intressantaste resultatet får man om svaren läggs ihop så att positiva svar minskas med negativa för respektive nivå. Då blir bilden tydligare: EU och regioner förväntas netto öka sin makt mest, medan riksdag och regering förlorar inflytande (se diagram nedan).

När det gäller Ansvarskommittén och Författningsutredningens effekter så svarar drygt var tionde riksdagsledamot att de förslag som kommer får omvälvande effekter, till exempel att nya nivåer introduceras eller tas bort och att maktförhållandena ändras i grunden. Var tredje tror däremot på förändringar som ändrade maktförhållanden och befogenheter, medan hälften bara räknar med vissa ändringar eller status quo.

Om du blickar 10 år in i framtiden (2016), vilken politisk nivå tror du har stärkt respektive förlorat mest makt? (%) Bas 93 riksdagsledamöter.

TNS Gallup, februari 2006

Kommer du att få mindre att säga till om i framtiden?

Viviann Gerdin (c)

– Ja, det tror och hoppas jag. Jag skulle gärna se att mer makt förskjuts nedåt till regioner och kommuner. Tyvärr har utvecklingen närmast gått i andra riktningen den senaste tiden, där riksdag och regering gärna velat centralisera och samla makt hos sig.

Tommy Ternemar (s)

– Nej, jag tror inte det. Jag tycker i och för sig att det är en sund utveckling både med EU-samarbetet och att flytta vissa beslut nedåt eftersom det stärker demokratin. Riksdag och regering kommer dock att ha kvar en stark ställning, men kanske i något färre frågor.